

"לדורות" סיפוריהם של ניצולי השואה החיים בישראל

שאלון לרישום קורות ניצולי השואה

איסוף סיפוריהם של ניצולי השואה הוא אחד המרכיבים החשובים ביותר בשימור הזיכרון ובהנחלתו לדורות הבאים. לכן, המידע על קורותיהם של הניצולים חיוני מאוד לחוקרים ולבני הדורות הבאים. בעזרת מידע זה אפשר יהיה להכיר את הסיפורים הפרטיים המרכיבים את התמונה הרחבה של תקופת השואה. לסיפור האישי שלכם יש חשיבות לאומית, מחקרית וחינוכית. אוסף הסיפורים מפורסם באתר אינטרנט מיוחד שכתובתו www.ledorot.gov.il

שם משפחה ושם פרטי כיום

שם פרטי: נעמי	שם משפחה: ליפשיץ
---------------	------------------

פרטים אישיים לפני השואה ובתקופתה
במידה והשאלה אינה נוגעת אלייך, אין צורך לענות עליה

בלועזית Braun		שם משפחה איתו נולדתי: בראון
שנת לידה: 12/12/1932	מין: נקבה	שם פרטי איתו נולדתי: נעמי
ארץ לידה: הונגריה		עיר לידה: בודפשט
שם פרטי ושם נעורים של האם: אילונה רוזנפלד		שם פרטי ושם משפחה של האב: מיבאי
ארץ המגורים: הונגריה	בלועזית Budapest	מקום מגורים קבוע לפני המלחמה: בודפשט
חבר בארגון או בתנועה: (בית"ר, השומר הצעיר, בני עקיבא)	מקצוע לפני המלחמה: (תלמיד, סנדלר, מורה) תלמידה	השכלה/תואר אקדמי לפני המלחמה: (יסודי, תיכון, אוניברסיטה, ישיבה)
מקומות מגורים בתקופת המלחמה: בודפשט, הונגריה (שם העיר או האזור ושם הארץ)		
בלועזית Budapest		במידה והיית בגטו, ציין את שמו: בודפשט
בלועזית		במידה והיית במחנה עבודה או מחנה ריכוז, ציין את שמו
תאריך השחרור: 18.1.1945	המקום בו נודע לך כי הנך אדם חופשי:	
ציין מקום אליו חזרת לאחר השחרור: בודפשט הונגריה	במידה והיית במחנה עקורים ציין את שמו: (מחנות פליטים שהוקמו לאחר המלחמה בעיקר באוסטריה, גרמניה ואיטליה)	
במידה ועלית באנייה, ציין את שמה:	שנת עליה: 1949	במידה והיית במחנות מעצר בקפריסין, ציין ממתי עד מתי
גלילה		

אנא ספרי/ על קורותיך לפני המלחמה

(ציוני דרך: הבית בו גדלת, בית הספר, חברי ילדותך; במה עסקו הוריך, המשפחה המורחבת, חגים ומאכלים)

נולדתי בבודפשט באזור שנחשב לטוב מאוד והיה מיושב ברובו ביהודים. לא היינו עשירים אבל אבא הרוויח דיי טוב והיו לנו חיים טובים. הייתה לי אחות צעירה ממני בחמש שנים. ידענו שהעם ההונגרי היה נגד היהודים, אבל כיוון שחינו בסביבה שרובה יהודים, לא הרגשנו את האנטישמיות.

למדתי בבית ספר עממי יהודי ולאחר מכן עוד שנה בתיכון יהודי לבנות, לפני המלחמה. התיכון הזה היה אגף של גימנסיה יהודית גדולה. בית הספר עלה הרבה כסף ולכן היינו רק 14 בנות בכיתה. כל המורים היו יהודים והרמה הייתה גבוהה מאוד. למדתי שם חמש שפות- אנגלית, צרפתית, לטינית ויוונית עתיקה. גם עברית לימדו שם. היו לי רק חברות יהודיות. בבית קיבלתי חינוך ציוני, שמרנו שבת ואכלנו כשר, אבל הבית לא היה דתי פנאטי. אמא הייתה בבית ואבא היה מנהל עירוני של ארגון שדומה למפעל הפיס בארץ. הוא היה עסקן דיי ידוע בהונגריה ושימש מזכיר הפלגה הציונית ביחד עם קסטנר.

נא ספרי/ על קורותיך בזמן המלחמה

(גירוש, גטאות, מחנות וצעדות מוות, במסתור או בזהות בדויה ושם בדוי, פעילות ותפקידים במחתרת, השתתפות בבריחה או בהתנגדות, האנשים שהיו בסביבתך בגטו או במסתור, במי נעזרת או אולי למי עזרת):

הגרמנים נכנסו להונגריה ב-1943. עד אז היו הגבלות יהודים, כמו האיסור ללמוד באוניברסיטה או אי יכולת לקבל עבודה, אך למשפחה שלי זה לא הפריע במיוחד. יותר מאוחר יהודים יכלו לשבת באוטובוס ובחשמלית רק בכיסאות האחוריים. כשהגרמנים נכנסו נאלצנו לענוד את הטלויזיה וגם היינו בעוצר החל משמונה בערב. את אבי גייסו לעבודות כפיה, אבל מאחר והשתייך לקבוצה שהצטרפה לנקות את ההריסות אחרי ההפצצות ורוב ההפצצות היו בבודפשט, הוא תמיד היה בסביבה והיה יכול לבוא לפעמים לבקר בבית.

בתחילת שנת 1944 תפסו את אבי בני נוער נוצריים שהיו אנטישמים- "החץ"- והרביצו לו כל כך חזק עד שלא הכרתי אותו כשראיתי אותו. הוא היה כולו שחור. הוא פחד לבוא הביתה והלך אל חבר עורך דין יהודי שהיה גיבור מלחמתה עולם הראשונה, ושם הרגיש יותר בטוח.

בגלל ההפצצות בבודפשט אמא שלחה את אחותי הקטנה לסבא וסבתא שהיו מאוד עשירים. היה להם בית חרות לשמן. אותי היא לא שלחה כי הייתי תלמידת בית ספר ועדיין בלימודים. את אחותי לקחו עם סבא וסבתא למחנה ריכוז דברצן ומשם לאושוויץ למשרפות. אמי רצתה להוציא את אחותי עוד לפני שהגיעה לאושוויץ והלכה לשאול את קסטנר מה לעשות. הוא אמר שלמחרת יוציא מסמך שאחותי היא נתינת בודפשט וכך תוכל לצאת, אבל למחרת כבר לקחו אותה לאושוויץ. היו אנשים שאמרו שראו אותה עם סבתא כשנכנסה למשרפות.

אני נשארתי בבית עם אמא, אבל באוקטובר 1944 לקחו אותה למחנה עבודה. היא הלכה עם קבוצה לכיוון הגבול האוסטרי, הלכה מאוד לאט והייתה האחרונה בקבוצה. ממול הגיעה משאית שנסעה לכיוון בודפשט והיא סימנה להם שיעצרו לה ושהיא תשלם להם. הם העלו אותה על המשאית והחזירו אותה לבודפשט אבל היא לא חזרה הביתה ואני נשארתי לבד בבית במשך כמה ימים.

בינתיים אבא שלי שלח לי עם מישהו מסמך הגנה שאומר שאנחנו נתינים שוויצרים, בתוספת מכתב שבו כתוב שאקח מה שאני חושבת שנחוץ לי ושאלף לבית שהיה במרחק קילומטר ושם יקבלו אותי. מילאתי 4 מזוודות עם חפצים שילדה חושבת שהם נחוצים (בובה, השמלה הכי יפה שלי, שמלת החתונה של אמי...) והלכתי ברגל. הסדרן בכניסה אמר לי לאיזה חדר ללכת. היו שם לפחות 10 איש- זקנים וילדים, לא חשבת שצריך להביא אוכל אבל האנשים נתנו לי. הייתי שם יומיים ואז באו הגרמנים ולקחו אותנו. הלכנו ברגל קילומטרים לאורך הדנובה, זקנים וחולים שלא יכלו ללכת נורו על ידי הגרמנים. הגענו לבית חרושת שהיה פרוץ ולא פעיל. זה היה בנין ענק עם גדר מאוד גבוהה ושם ישנו. היה מאוד קר. לאחר הילדות היה כדור ובבוקר יצאנו לשחר בחצר. הכדור עף מעבר לגדר ואני רצתי להביא אותו. בשער עמדו שני חיילים הונגרים. הם נתנו לי לצאת, תפסתי את הכדור, ואז חשבתי לעצמי- "למה לחזור?" אז המשכתי ללכת, אבל לאן? ולבד.

בשנה האחרונה כשאבי כבר לא היה יכול לעבוד בשמו, הוא עבד בשם ברונית ועוד אישה. אני הכרתי אותן כי לפעמים כשאבא

בא לעשות את החשבונות הוא לקח אותי איתו. הלכתי לברונית שהייתה הונגריה נוצרייה. צלצלתי בדלת והיא יצאה ואמרה לי לחכות. היא נתנה לי סכום כסף ד"י גדול ואמרה לי ללכת. הלכתי אל האישה השנייה. היא נתנה לי חתיכת לחם ואמרה לי ללכת. איפה שגרנו על שפת הדנובה היה פארק עם שיחים ששם שיחקנו מחבואים כילדים. הלכתי לשם, התחבאתי בין השיחים ושם ישני באותו לילה. כשהתעוררתי בבוקר הרגשתי שהתבגרת.

נזכרתי במכר שלנו עורך הדין והחלטתי לגשת לשם למרות שלא ידעתי אם הבית שלו מוגן. היה מוקדם בבוקר. נעמדתי מאחורי עמוד לא רחוק מהבית וחיכיתי לראות תנועה. עמדתי בבוקר שעתיים ואז ראיתי את העוזרת יוצאת עם חיילים והבנתי שהוא עוד גר בבית. פתאום ראיתי מישהו מתקרב ברגל ברחוב וחיכיתי שיעבור קודם. ראיתי שההליכה שלו מוכרת וזו הייתה אמא שלי. גם היא חשבה למצוא הגנה אצל המכר העורך דין, דנש שמו. הלכנו אליו שתינו והוא אמר שאבי היה אצלו קודם והביא לנו מסמך הגנה חדש מזויף כמובן, מהאפיפיור ובו נאמר שאנחנו התנצרו לפני כמה שנים ואז כביכול האפיפיור מגן עלינו. הלכתי עם אמא כאילו נוצריות לבית שבו גרו הנוצרים והיינו שם שבועיים. הרגליים של אמא, שנפגעו מההליכה, נרפאו בינתיים. ואז הגיעו הגרמנים ולקחו את הנשים מגיל 16 עד גיל 60, כאילו לעבודה. אמא התחזתה לאפילפטית והם האמינו לה והשאירו אותה.

את כל החולים והזקנים הם הכניסו לדירה באותו בית וסגרו אותה מבחוץ כך שאי אפשר היה לצאת. בתוך הבית היה עוד קצת אוכל. החולים התחילו למות ואי אפשר היה להוציא אותם. אמא אמרה שאנחנו חייבות לצאת, וביחד עם עוד צעירה אחת מצאנו דרך לברוח דרך החלון. קשרנו סדינים והשתלשלנו למטה. התחלנו להסתובב ברחוב ופחדנו שיתפסו אותנו. היינו ללא מסמכים כלל. הלכנו והלכנו וחשדנו בכל מי שהתקרב. לבסוף אמא שלי אמרה שניכנס לגטו, שאי אפשר להסתובב כך בחורף ומה שיקרה לכל יהודי הגטו בסופו של דבר יקרה גם לנו.

נכנסנו לגטו ושם ישבו יהודים עם רשימות וכשאמרנו את שמותינו, היהודי שאל אותי אם אני בתו של מיכאל בראון והסביר שיש דירת מסתור של ילדי הציונים ושאני יכולה ללכת לשם. לא רציתי לעזוב את אמא ולא הלכתי, ובסופו של דבר הרגו את כל הילדים האלה בדנובה. הגטו היה מלא, היה מאוד צפוף ולא היה לנו מה לאכול. כשהיו הפצצות ירדנו למרתף שהיה מקלט. היו בו 3 אולמות. אמא סחבה אותי לאולם השלישי הפנימי ביותר, ישבנו שם על ספסל עם מעט מאוד אוויר, עם כינים על הבגדים, בלי אוכל. לאמא היה בלוק של מרגרינה וקוביית סוכר, וזה מה שאכלנו במשך שלושה חודשים, חוץ משלוש פעמים שבהן השגנו אוכל- פעם אחת שלח לנו מכר חבילת חרובים, בפעם השנייה נתנו לי שעועית מבושלת ובפעם השלישית אמא נתנה טבעת יהלום עבור פרוסת לחם. בתור שתייה שתינו שלג.

ביום האחרון למלחמה, ב-18.1.1945 היו קרבות ושמענו יריות. הגרמנים הרגו כמה שיותר יהודים לפני שעזבו, מהאולם הראשון הוציאו את הנשים וירו בהן, ואז הרוסים כבר היו בגטו והגרמנים ברחו. שמענו את היריות באולם השלישי שבו היינו וחשבנו שהנה יהרגו את הקבוצה השנייה ואחר כך אותנו. חיכינו למוות, עצמתי את העיניים וחיבקתי את אמא. שמענו נעליים כבדות אבל אלה היו הרוסים. הן נתנו לילדים משהו לאכול.

המצב עדיין היה קשה גם שלושה חודשים אחר כך. אמי השאירה אותי בגטו והלכה לראות מה עם הבית שלנו. היא חזרה בערב וסיפרה והשתכנה שם משפחה נוצרית שביתה כנראה נהרס. אמא גירשה אותם, באה לקחת אותי וחזרנו הביתה. בדרך מסביב היו מתים ולא היה מי שיקבור אותם. בבית חיינו רק אמא ואני. המזווה היה ריק, והיינו הולכות ברחוב ומבקשות מהרוסים אוכל. היה להן מזוון בכיסים והם נתנו לנו. אספנו עצים לחמם את הבית ויום אחד כשחיפשנו עצים עברנו ליד בית חרושת לשוקולד. רוסי אחד יצא עם בלוק ענק של שוקולד והבלוק נפל. לקחנו את השוקולד וזה הצי אותנו, כי היו מסכימים להחליף את השוקולד בתמורה למצרכים אחרים.

אנא ספרי/ על קורותיך מתום המלחמה ועד עלייתך לארץ

(השחרור וחזרתך הביתה, חייך אחרי המלחמה, העפלה/ עליה):

2-3 חודשים אחרי המלחמה התחילו הרכבות לנסוע ואז נסענו למקום שבו סבתי הייתה גרה. וסבא וסבתא היו שם כמה בתים וחשבנו להישאר שם, וכשהגענו מצאנו קבוצת צעירים שחזרה מאושוויץ ועשתה מהבית קומונה. אח הגברים היה מנהל עבודה אצל סבא שלי לפני המלחמה והוא הפעיל מחדש את ביתה חרושת לשמן. גרנו איתם והם שילמו לנו בשמן ומזה חיינו טוב. למדתי עם מורה פרטית את השנה שהפסדתי בגלל המלחמה וכשפתחו את הגימנסיה בדברצן נרשמתי, נבחנתי וסיימתי עוד שנה. חזרנו לבודפשט ושם נכנסתי לגימנסיה שבה למדתי לפני המלחמה. אז התחלתי להיות חברה בתנועת נוער. קודם בשומר הצעיר ואחר כך במכבי הצעיר. עליתי עם מכבי הצעיר בגיל 16 ואמא נשארה בבודפשט. השארתי מכתב כאילו ברחתי מהבית כדי שהקומוניסטים לא יענישו את אמא על עזיבתי.

נא ספרי/י על חייך בארץ

(תחושותיך בעת עלייתך ארצה, פעילותך הציבורית או התרבותית, המשפחה שהקמת, המסר שברצונך להעביר לדורות הבאים):

בהגיענו לארץ היינו 2-3 ימים במעברה ואחר כך אני וחברה הגענו לירושלים שם היה לי דוד וחברים שלא בא, ביניהם ד"ר מרטון שהיה מנהל עליית הנוער. ד"ר מרטון שלח אותי ללמוד עברית בעליית הנוער ואחר כך לקיבוץ מנרה שם הייתי שנה- למדתי ועבדתי ועשיתי שם בגרות. חזרתי לירושלים בת 17+ ועבדתי כמלצרית. אחרי שנה התחתנתי עם הבוס שלי ועבדתי איתו במסעדה. במשך תקופה למדתי גם דיאטניות.

בעלי נפטר אחרי 19 שנות נישואים ממחלת לב ואני נשארתי עם שני ילדים. לאחר זמן התחתנתי עם אדם גרוש שגם לו שני ילדים וגם הוא היה בעסקי מסעדות. זה דרש עבודה מהבוקר עד הלילה ולא היה זמן לכלום. בסופו של דבר בעלי פשט את הרגל ואני הלכתי לעבוד בבית ריקליס, שם החזקתי את המטבח. כשעזבתי שם הייתי כבר בת 74. בזמן שחלף בעלי חלה מאוד ואל היה לי זמן לפעולות כמו התנדבות. כל השנים לקחתי קורסים בבית העם. גם היום אני מקדישה כל יום כשלוש שעות לתוכניות באינטרנט- היסטוריה, מיתולוגיות ועוד. כל בוקר אני שוחה ומתעלמת, אני קוראת הרבה בעברית ובמיוחד באנגלית. יש לי שני ילדים- בן ובת. הבן כיום סגן מנהל בדיסקונט והבת מזכירה רפואית. היו לה שני בנים, כשאחד נהרג בדרום אמריקה כשנפל מצוק. הבן הבכור נשוי. לבני יש שלוש בנים שעדיין לא נשואים. כל הנכדים, למעט הצעיר שלומד שנה ב' באוניברסיטה, בעלי תואר שני.

ראיון: נאוה נבו

ירושלים, פברואר 2011